

Posudek oponenta na diplomovou práci Bc. Kristýny Solařové: Analýza mimomanželské plodnosti v Česku a vybraných vyspělých zemích

Předkládaná diplomová práce Kristýny Solařové si klade za cíl zanalyzovat změny vývoje reprodukčního chování se zaměřením na mimomanželskou plodnost v Česku, Itálii a Japonsku v letech 1990–2019 a tyto výsledky zasadit do širšího kontextu. Volbu časového období autorka zdůvodňuje především výraznými změnami v reprodukčním chování, které v Česku proběhly. Mezi tyto změny patří i nárůst podílu mimomanželsky narozených dětí. Vybrané vyspělé země autorka zvolila na základě jejich odlišného reprodukčního chování vzhledem k ostatním vyspělým zemím. Autorka ve své práci zkoumá změny v mimomanželské plodnosti jak z analytického pohledu prostřednictvím dat, tak čtenáři přibližuje možná vysvětlení změn reprodukčního chování na základě prostudované literatury a popisuje i možné příčiny reprodukčních změn v analyzovaných zemích.

Diplomová práce je rozdělena do 8 kapitol včetně úvodu a závěru. V úvodní kapitole si autorka stanovuje cíle práce, výzkumné otázky a hypotézy. V druhé kapitole se věnuje charakteristikám mimomanželské plodnosti, jejím změnám ve vyspělých zemích obecně a v Česku. Na tomto místě popisuje změny v reprodukci vzhledem k rodinnému stavu či vzdělání matek a změny ve společnosti, kterými byla proměna životního stylu nebo socioekonomických podmínek. Podrobně se dále věnuje kohabitacím a kapitolu uzavírá problematikou osamělého mateřství.

Navazující třetí kapitola popisuje autorkou zvolené tři teoretické koncepce změn rodinného a reprodukčního chování ve vyspělých zemích. Autorka si vybrala teorii druhého demografického přechodu, teorii znevýhodnění a teorii racionální volby. V této části práce mohly být zmíněny i další teorie, jako například teorie postmaterialistických hodnot nebo ve vztahu k Japonsku teorie genderové rovnosti. Na druhou stranu autorka neopomněla kritiku teorie druhého demografického přechodu a také tuto teorii popsala z hlediska její aplikovatelnosti na českou společnost. Druhá a třetí kapitola přináší potřebný teoretický základ pro možná vysvětlení výsledků analýz a utvoření závěrů.

Ve čtvrté kapitole autorka popisuje použité zdroje dat, způsob jejich zpracování a specifika v datech, která je třeba zohlednit při jejich interpretaci v analytické části práce. Autorka ve své práci počítala podíly živě narozených dětí, analyzovala míry plodnosti, vypočítala úhrnnou plodnost a zaměřila se také na průměrný věk matky při narození dítěte. Nakonec popsala metodu dekompozice a metodu binární logistické regrese.

Pátá kapitola detailně analyzuje mimomanželskou plodnost v Česku v letech 1990–2019. Autorka popisuje změny ve vývoji podílu narozených a popis změn obohacuje o jejich možná vysvětlení, která jsou založena na prostudované literatuře. Plodnost analyzuje podle věku matky, k čemuž využívá průměrný věk matky při narození dítěte, uvádí změny v mírách plodnosti a úhrnné plodnosti. Následně se věnuje dekompozici rozdílu úhrnné plodnosti v letech 1990 a 2019 a popisuje vliv jednotlivých efektů. Na závěr kapitoly pomocí metody binární logistické regrese analyzuje mimomanželskou plodnost. Autorka sestavila čtyři modely pro čtyři vybrané roky. Modely nejsou zcela srovnatelné, na což autorka upozorňuje a také to zdůvodňuje. U modelů autorka nekomentuje jejich kvalitu. V tabulkách s výsledky jednotlivých modelů uvádí hodnotu Nagelkerkeho koeficientu a podíl správně klasifikovaných případů. Výsledky testu dobré shody, který umožňuje ověření vhodnosti modelu, autorka neuvádí, ačkoliv jej v metodické kapitole zmiňuje. Vzhledem k tomu, že vitalita byla ve všech modelech statisticky nevýznamnou proměnnou, bylo by zajímavé porovnat, jak by se změnila kvalita a vypovídací schopnost modelu, pokud by byla tato proměnná odebrána.

V šesté kapitole je pozornost věnována analýze mimomanželské plodnosti v Itálii a Japonsku. Vývoj demografických ukazatelů autorka na základě literatury vhodně komentuje a vysvětluje. V sedmé kapitole se pak zaměřuje na srovnání výsledků analýzy mimomanželské plodnosti Česka, Itálie a Japonska. Porovnává demografické ukazatele a provádí dekompozici rozdílů úhrnných plodností. V závěru autorka shrnuje výsledky z analytické části, kterými naplnila cíle práce a odpovídá na všechny výzkumné otázky, které si v úvodu práce položila.

Autorka výstupy vlastní analýzy pouze nepopisovala, ale uváděla pro ně jejich možná zdůvodnění na základě prostudované literatury. V některých částech textu chybí autorce číslo stránky u přímých citací (například na straně 16, 31 nebo 36). Vyskytují se také chyby v interpunkci, překlepy, nadbytečná nebo chybějící slova či chybné skloňování, ale nikdy se nejedná o chybu, která by bránila správnému porozumění textu a tyto chyby nejsou nijak časté. Na obrázku 26 bych zvolila podrobnější rozlišení hodnot na ose Y.

Přes výše uvedené připomínky považuji předkládanou práci za kvalitně zpracovanou a přínosnou. Celkově práce splňuje požadavky kladené na diplomové práce, a proto ji doporučuji k obhajobě.

V Praze dne 15. 5. 2021

Mgr. Albína Malinová